

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗА РІВНЕМ ЕНЕРГООЩАДНОСТІ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТВАРИННИЦЬКИХ БУДІВЕЛЬ

Розглянуті економічні показники ефективності виробництва яловичини за різними способами утримання телят та молодняку великої рогатої худоби.

Ключові слова: ефективність виробництва, показники ефективності, виробничі затрати, реконструкція.

Вступ. У процесі створення ринкових відносин загострюються економічні протиріччя і проблеми продукції скотарства. Руйнування раніше сформованої системи регулювання адміністративними важелями, без заміни їх ринковими, призвело до спаду виробництва і до скорочення реалізації тваринницької продукції. Ключова роль у розв'язанні даних проблем належить скотарству, як однієї із основних галузей аграрної економіки, розвиток якої сприяє вирішенню продовольчої проблеми країни.

Промислова технологія виробництва продуктів тваринництва у реформованих сільськогосподарських підприємствах створило цілий ряд економічних проблем.

Зменшення потужності ферм автоматично приводить до пошуків застосування нових технологічних рішень, які не тільки покращують екологію, але й дозволяють максимально використати природні запаси ґрунтів, порід, приміщення тощо [3].

У більшості реформованих господарствах утримують велику рогату худобу на прив'язі, але прив'язне утримання потребує значних трудових витрат на прив'язування та відв'язування худоби, на вигул у майданчики та на пасовище по 2-3 рази на добу. На малих фермах дана технологія потребує пошуків зменшення енергетичних затрат на транспортування кормів, що не включає обладнання пасовища, яке розміщують разом з фермою.

Тому пошуки по удосконаленню утримання худоби має суттєве значення, особливо на фермах з невеликим поголів'ям, де, навіть, незначні втрати продуктивності вагоміші ніж на великих комплексах. Удосконалення технології виробництва молока і яловичини дозволили зменшити витрати кормів на 5,1 – 42,4 (молоко) та на 2,1 – 16,7 % (яловичина), що свідчить про значні можливості раціонального та інтенсивного використання не тільки кормів, але й тварин, будівель, технологічного обладнання, обладнання мікроклімату [4].

На діючих фермах в умовах прив'язного утримання тварин дотепер цілком не вирішена проблема механізованої роздачі концентрованих кормів з урахуванням продуктивності і фізіологічного стану тварин. Сучасна технологія виробництва продукції тваринництва на фермах повинна бути малозатратною, енергозберігаючою, де вирощування технологічних тварин можливе у господарствах з міцною кормовою базою [5].

Тому, один із шляхів зменшення затрат є застосування безприв'язного утримання худоби. Нові умови господарювання малих ферм потребують наукового обґрунтування багатьох питань по утриманню худоби, по створенню оптимальних гігієнічних умов. Тут на перше місце доцільно поставити раціональне використання діючих будівель. У тваринницьких будівлях використати шляхом реконструкцій та технічного передбачення діючих систем роздачі кормів, видалення гною, доїння та утримання всіх статево-вікових груп тварин, природної вентиляції, підтримки оптимального складу повітряного середовища в приміщеннях.

Складність в тому, що на невеликій фермі в одній будівлі необхідно утримувати та експлуатувати значну кількість технологічних груп тварин. Для кожної з них необхідні відповідні умови мікроклімату. Виникає потреба в необхідності наукового обґрунтування середніх параметрів мікроклімату для всіх статево-вікових груп тварин. Можливо, що незначні відхилення від встановлених гігієнічних норм можуть негативно впливати на стан здоров'я та продуктивності тварин [2]. Таким чином, прогресивним та економічним є реконструкція діючих тваринних будівель за інтенсивними енергоощадними технологіями.

В умовах пошуків підвищення ефективності виробництва яловичини, як видно з огляду літератури, ще дуже багато не вирішених питань. В основному дослідження з питань інтенсивності росту молодняку великої рогатої худоби детально вивчені і підтверджують, що від молодняку великої рогатої худоби можна отримувати високоякісну яловичину. Але, ще наукових та практичних пошуків з реконструкції тваринницьких будівель проведено недостатньо.

У відомчих нормах технологічного проектування (ВНТП – НПК – 01.05), які введені у дію з 1 січня 2006 року чітко не відмічено основні параметри допустимих технологічних рішень при реконструкції тваринницьких будівель.

Тому, нами було цілеспрямовано розроблено і представлено один із шляхів реконструкції тваринницької будівлі і переведення даної галузі скотарства на прибуткову основу, що є актуальним і життєво необхідним у сучасних умовах ведення скотарства.

Методика дослідження. Дослідження проведені по паспортизації корівника на 200 корів розміром 21x72 м, який на протязі певного часу після реформування будівлі не експлуатувалась у СВК “Колос” с. Болган Піщанського району Вінницької області.

У будівлі 21 x 72 м рамної конструкції передбачено розміщення технологічних груп для телят у віці до 6 місяців, молодняку великої рогатої худоби у віці 12 місяців та у віці 12 – 18 місяців. Утримання для всіх технологічних груп прийнято на глибокій підстилці.

Годівельний стіл розміщено для кожної технологічної групи по ширині будівлі, що є нетрадиційним. Корми роздаються мобільним транспортом. Біля будівлі передбачено вигульний майданчик. У будівлі виділені приміщення для обслуговуючого персоналу, молочної, підстилки та кормів. Видалення гною два рази на рік за допомогою бульдозера з грейфером. Всі параметри групових кліток передбачено у відповідності до ВНТП – АПК – 01.05.

Для порівняння технологічного рішення реконструкції корівника 21x72 м вибрано будівлю 18x84 м, в якому розміщено худобу у продовж будівлі і передбачено типове всіх технологічних груп утриманням тварин у боксах та прибирання гною бульдозером по 2 –3 рази на добу.

Складовими оцінки ефективності виробництва яловичини за рівнем енергоощадності реконструкції тваринницьких будівель визначено: дохід (виручка) від реалізації тварин на забій, витрати на реконструкцію, прибуток, рівень рентабельності, коефіцієнт прибутковості, окупність витрат на реконструкцію та рівень енергоощадності реконструкції.

Результати дослідження. Характеризуючи реконструкцію діючої будівлі для ферми з виробництва яловичини встановлено, що за рік можливо реалізовувати молодняку ВРХ у кількості більше 100 голів, із живою масою 530,28 ц. Отримання такої продукції у реконструйованій будівлі стало можливим за рахунок використання наступних прогресивних технологічних рішень:

1. безприв'язне утримання телят і молодняку в групових клітках на глибокій підстилці з обладнанням зони годівлі, зони відпочинку, вигульних майданчиків;
2. у приміщенні передбачені годівельні столи, які покращують гігієнічні та санітарні умови годівлі худоби;
3. розміщення годівельних столів у поперек приміщення дозволяє нормувати годівлю тварин із врахуванням віку (1 – 6; 6 – 12; 12 – 18 міс.);
4. доступні майданчики для відпочинку, годівлі та вільного руху у груповій клітці й на вигульних майданчиках створюють комфортні умови утримання тварин, які дозволяють до 18 – місячного віку досягти 491 кг живої маси з мінімальними витратами кормів та праці;
5. витрати праці на трудомісткі процеси приведені до мінімуму. Ефективність виробництва яловичини в умовах безприв'язног утримання телят та молодняку на глибокій підстилці визначили порівнянні із безприв'язним боксовим утриманням.

Розміщення телят та молодняку у поперек будівлі передбачено у корівнику шириною 21 м. У типовій будівлі 21x72 м обладнано 162 скотомісця при безприв'язному утриманні телят та молодняку на глибокій підстилці. Було передбачено у будівлі шириною 18 м 162 скотомісця та з утриманням безприв'язно із зоною відпочинку у боксах, довжина будівлі складає 84 м. (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка ефективності реконструкції будівлі та виробництва яловичини

Показник	Способи утримання тварин		Безприв'язне на глибокій підстилці % до боксового
	безприв'язне у боксах	безприв'язне на глибокій підстилці	
Розмір будівлі, м	18 x 84	21 x 72	-
Загальна виробнича площа, кв. м.	1404	1386	98,7
Кількість скотомість	162	162	100
Використання виробничих площ на одне головомісце, м ²	8,67	8,55	98,7
Реалізація молодняку, голів	108	108	100
Жива маса реалізованих на забій молодняку, ц	530,28	530,28	100,00
Дохід (виручка) від реалізації тварин на забій, тис. грн.	954,50	954,5	100,00
Витрати на реконструкцію, тис грн.	548,00	324,00	59,10
Виробничі витрати, тис. грн.	846,40	757,30	89,50
Прибуток від реалізації тварин на забій, тис. грн.	108,10	197,20	182,40
Рівень рентабельності, %	12,77	26,04	13,27
Коефіцієнт прибутковості, %	7,10	13,00	6,10
Окупність витрат на реконструкцію, років	5,07	1,64	32,30
Рівень енергоощадності реконструкції, %	48,00	83,20	35,20

З таблиці 1 видно, що виробничі площі у обох варіантах практично однакові (різниця у 1,3 %). У будівлях 12x84 м і 21x72 м вирощено і реалізовано по 108 голів з живою масою по 491 кг молодняку великої рогатої худоби, що дозволило отримати однаковий дохід (виручку) від реалізації. Але затрати на реконструкцію на 40,9 % менші при утриманні телят і молодняку на глибокій підстилці у порівнянні із обладнанням боксів. Це тому, що

обладнання боксів потребує більше витрат для місця відпочинку телят і молодняка, підлоги, технологічних проходів, що не було передбачено при їх утриманні на глибокій підстилці.

Виробничі затрати мали відповідні відмінності у першу чергу за затратами праці. Так, при безприв'язному утриманні видалення гною для підтримки гігієнічного стану у приміщенні видаляється мобільним транспортом 3-4 рази на добу. В умовах утримання тварин на глибокій підстилці видаляється – 2 рази на рік. Постійне середовище високої вологи у зоні мобільного транспортування гною за межі приміщення порушують комфортні умови мікроклімату худоби у боксах.

При безприв'язному утриманні худоби на глибокій підстилці створюються оптимальні умови мікроклімату за рахунок постійної солом'яної підстилки на добу від 2 до 5 кг у залежності від віку телят та молодняка. В умовах використання фактору теплового стійла на солом'яній підстилці худоба у 1,5 – 2 рази більше відпочиває ніж у боксах. Все це привело до менших виробничих затрат при утриманні телят і молодняка на глибокій підстилці на 10,5 % у порівнянні із утриманням їх у боксах.

У результаті цього від реалізації 108 голів великої рогатої худоби отримано 108,1 тис. грн. прибутку, але від 108 голів, які утримувались безприв'язно на глибокій підстилці більше на 89,1 тис. грн. Про ефективність виробництва яловичини судять за показником рівня рентабельності. В обох варіантах рівень рентабельності позитивний. Так, при безприв'язному боксовому утриманні рівень рентабельності складає 12,77 %, а при утриманні худоби на глибокій підстилці вище на 13,27 %.

Рівень рентабельності не завжди характеризує об'єктивність ефективності виробництва тваринницької продукції. Це пов'язано із тим, що тут не враховуються затрати, які несе підприємство на відрахування з прибутку від реалізованої продукції.

Тому, пропонується для порівняння варіантів технологічних рішень вести розрахунки коефіцієнта прибутковості. Коефіцієнт прибутковості при утриманні телят та молодняка на глибокій підстилці знаходиться на рівні 13 %, що більше утримання їх у боксах на 6,1 відсотка або приблизно у два рази.

Суттєве значення при розробках енергоощадних технологій є окупність затрат на реконструкцію, яка показує термін повернення коштів, витрачених на реконструкцію. Так, за 1,62 роки витрати на реконструкцію повертаються при утриманні телят і молодняка на глибокій підстилці. Утримання худоби у боксах потребує повернення коштів на реконструкцію за 5,07 років.

Кожний із вище визначених економічних показників при реконструкції тваринницької будівлі у повній мірі не дає відповідь на питання про рівень енергоощадності реконструкції. Виходячи із того, що для отримання яловичини необхідно 1,5 роки від народження до

реалізації, організація виробництва залежить від багатьох регулюючих і не регулюючих факторів. Тому, результатом ефективності технологічних рішень є виручка від реалізованої продукції за мінусом затрат на реконструкцію до виробничих затрат виражених у відсотках. Утримання телят та молодняку у боксах безпривязно оцінено на рівні енергоощадної реконструкції, як доступний з показником 48 %, а при утримання їх безпривязно на глибокій підстилці – 83,2 %, як бажаний варіант.

Таким чином, доцільно використовувати для реконструкції діючих тваринницьких будівель 21x72 м для виробництва яловичини при утриманні телят і молодняку на глибокій підстилці із розміщенням технологічних груп у поперек будівлі. Це дозволяє із мінімальними затратами на реконструкцію та експлуатацію отримувати максимальну продукцію і економічну ефективність виробництва яловичини.

Висновки: 1. Дослідження ряду економічних показників ефективності виробництва яловичини за різними способами утримання телят та молодняку показали, що за рівнем рентабельності перевага була за безприв'язним утриманням на глибокій підстилці по коефіцієнту прибутковості на 6,1 %, рівню рентабельності на 13,27 %, окупності затрат на реконструкцію 32,3 % і рівню енергозатратності реконструкції на 35,2 % у порівнянні із утриманням їх безприв'язно у боксах.

2. З метою прискореної реконструкції тваринницьких будівель для виробництва яловичини пропонуємо її проводити у декілька етапів: для телят до 6 – місячного віку; для молодняку від 6 до 12-місячного віку; для молодняку з 12 до 18 місяців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Відомчі норми технологічного проектування . Скотарські підприємства (комплекси, ферми, малі ферми) ВНТП – АПК – 01.05. – К. : Мінагрополітика України, 2005. – 111 с.
2. Демчук М.В., Польовий Л.В. Прогнозування енергоощадних технологій при створенні температурно-вологого режиму в приміщеннях для підприємств по виробництву яловичини // Зб. наук. праць ВДСГІ. – Вінниця, 1997. – Вип.4. – С.7-10.
3. Демчук М.В. Сучасні вимоги до перспективних технологій виробництва продукції скотарства // Науковий вісник ЛДАВМ. – Львів, 2002. – Т.4(2), Ч.5. – С. 112 – 120.
4. Карась Н.Я. Эффективность технологических решений при реконструкции молочных ферм под беспривязном содержание // Автореферат дис. канд. с.-х. наук: 06.02.04 – технология производства продуктов животноводства, 2004. – 17 с.
5. Мирошкінов А.М. Енергозберігаючі технології південного м'ясного скотарства // Аграрний вісник Причорномор'я: Зб. наук. праць – Одеса, 2001. – Вип. 4 (14). – С. 66-72.

POLJOVA O.L. ESTIMATION OF EFFICIENCY OF PRODUCTION BY STANDARTS OF ENERGOSAVINGS OF RECONSTRUCTION OF STOCK-RAISING BUILDINGS.

Economic indicators of efficiency of beef production according to the different methods of maintenance of calves and sapling of cattle are considered.

Keywords: efficiency of production, indexes of efficiency, productions expenses reconstruction.

ПОЛЕВАЯ О.Л. ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЗА УРОВНЕМ ЭНЕРГОСОХРАННОСТИ РЕКОНСТРУКЦИИ ЖИВОТНОВОДЧЕСКИХ ЗДАНИЙ.

Рассмотрены экономические показатели эффективности производства говядины при разных способах содержания телят и молодняка крупного рогатого скота.

Ключевые слова: эффективность производства, показатели эффективности, производственные затраты, реконструкция.